

**АШИМ ЗУЛПУЕВТИН "ЖОГОРКУ ОКУУ ЖАЙЛАРЫНДА "МАНАС"
ТААНУУ КУРСУН ОКУТУУНУН ИЛИМИЙ-МЕТОДИКАЛЫК
НЕГИЗДЕРИ" ТЕМАСЫНА 13.00.02 — ОКУТУУНУН ЖАНА
ТАРБИЯЛООНУН ТЕОРИЯСЫ МЕНЕН МЕТОДИКАСЫ (КЫРГЫЗ
АДАБИЯТЫ) ШИФРИНЕ ЫЛАЙЫК ПЕДАГОГИКА ИЛИМДЕРИНИН
ДОКТОРУ ОКУМУШТУУЛУК ДАРАЖАСЫН АЛУУ ҮЧҮН ЖАЗЫЛГАН
ДИССЕРТАЦИЯЛЫК ИШИНЕ РАСМИЙ ОППОНЕНТТИН ПИКИРИ**

Глобалдашуу процессинин эң көп ийги жолдору бар, бирок ал ар бир улуттагы өзгөчөлүктөрүн жок кылып себеби болот. Ашим Зулпуевтин диссертациясы кыргыз элинин психологиясыны сактап калуунун жолдорун көрсөтүүгө арналганы менен эсте калат. Биз билгендей, ар бир элдин байыртадан бери сакталып келаткан, анын жүзүн санаалаткан улуу мурастары болот. Кыргыз элинин оозеки улуу мурасы - "Манас" ушундай эстетик экени маалым. "Манас" эпосу ата-бабалар кыргыз баласы үчүн мурас кылып калтырган, көркөмдүк жактан алып караганда да этностун даражасын жогорку деңгээлде чагылдырып берүү - бул дээрлик теңдеши жок феноменалдуу, уникалдуу оозеки мурас. Өткөн кылымдын токсонунчу жылдарынан баштап башка улуттар менен өлкөлөр сыяктуу эле кыргыз элинин эгемендүүлүккө ээ болушу менен мамлекеттик баш мыйзамдан тартып бардык улуттук мыйзамдарда эркин жана демократиялык талаптарына жана эл аралык алака-мамилелердин негизине ылайык кайрадан иштелип чыкты.

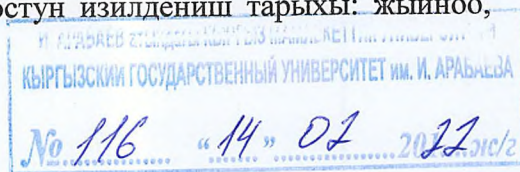
Жогорку окуу жайлардагы окутуучулардын "Манас" таануу курсун окутуу боюнча азыркы замандын талабына ылайык, методикалык жардамга муктаждыгы да ушундай маселе.

Ашим Зулпуевтин "Жогорку окуу жайларында "Манас" таануу курсун окутуунун илимий-методикалык негиздери" темасындагы диссертациялык изилдөөсү окутуу процессиндеги мына ушундай муктаждыкты канааттандыруу максатында жазылгандыгы менен кымбат.

Биз көрүп жаткандай, диссертация төрт баптан, алардын ар биринен келип чыккан корутундулардан, жыйынтыктардан, сунуштардан, пайдаланылган адабияттардан турат. Эмгектин жалпы көлөмү 265 бет, анын ичинен пайдаланылган адабияттардын тизмеси — 404 аталышты түзөт, 9 сүрөт, 9 таблица бар.

Киришүү бөлүмүндө изилдөөнүн учурдагы актуалдуулугу, максаты, милдеттери, коргоого сунуш кылынган жоболору, апробацияланышы тууралуу маалыматтар берилет.

Диссертациянын биринчи бабы "Манас" таануу курсунун мазмуну, аны окутуунун теориялык маселелерн, курстун структурасы" деп аталат. Бул бапта Кыргызстандын жогорку окуу жайларындагы "Манас"таануу курсунун мазмуну, максат-милдеттери жана теориялык негиздери тууралуу; эпостун изилдениш тарыхы: жыйноо,

жаздыруу жана китеп түрүндө басылып чыгуу маселелери тууралуу; эпостун варианттары жана манасчылык өнөр жөнүндөгү маалыматтардын адабий теориялык, илимий методикалык маселелер кенен каралган.

Изилдөөнүн **“Жогорку окуу жайларында “Манас” таануу курсун окутуу боюнча изилдоо материалдары жана методдору менен принциптери”** деген экинчи бабында “Манас” таануу курсу боюнча жүргүзүлгөн эксперименттин мазмуну, максат-милдеттери; эксперименттик иштердин уюштурулушу, анын базасы; “Манас” таануу курсу боюнча студенттердин алган билимин баалоо жана эксперименттин жыйынтыктары чыгарылган жана республиканын жогорку окуу жайларында “Манас” таануу курсунун окуу дисциплина катары объектиси менен предмети жана “Манас” таануунун мамлекеттик стандарт, концепция, окуу программа жана окуу китептеринен алган орду тууралуу кенен сөз болуп, курсту окутуудагы дидактик методдор, формалар сунуш кылынган.

Диссертациянын үчүнчү бабы **“Манас” таануу курсун заманбап технологиялар менен өркүндөтүүнүн методикасы”**-деп аталып, мында “Манас” таануу курсун окутуунун компоненттери, педагогикалык заманбап үлгүсү жана технологиялары тууралуу, жогорку окуу жайларында студенттерге Манастын өзгөчөлүгүн үйрөтүүнүн заманбап технологиялары боюнча сунуш кылынган методика, “Манас” таануудагы

гуманисттик идеялар,

студенттерди мекенчилдикке тарбиялоодогу орду, милдети тууралуу сөз болот. Аталган бапта тарбиялык маанидеги эпизоддор сүрөттөлүп, анда башкы каармандардын портреттери ачылат. Алар аркылуу студент жаштарды мекенчил инсандар катары туура тарбиялоого боло тургандыгы, “Манас” таануу курсун уюштуруудагы педагогикалык шарттар жана окуп-үйрөнүүнүн заманбап үлгүсү сунуш кылынган.

Ал эми, төртүнчү бап “Манас” таануу курсун окутууда студенттер ээ болуучу компетенциялар жана курстун тарбиялык маани-маңызы деген аталышта болуп, “Манас” таануу курсун окутуу жаткан окутуучу жана студенттер ээ болуучу компетенциялар, ошондой эле айтылган компетенцияларга жетүүдөгү билим-билгичтиктерге коюлуучу талаптар, “Манас” таануудагы гуманисттик идеялар, студенттерди мекенчилдикке тарбиялоодогу орду, милдети тууралуу жазылган.

“Жалпы жыйынтыктар жана сунуштар” бөлүмү диссертациянын логикасынан жана корутундуларынан жалпыланып жазылган.

Эмгектин аягында берилген пайдаланылган адабияттардын тизмеси абдан бай жана ар тараптуу, бул анын көптөгөн илимий жана адабий булактар менен иштей билгендигин тастыктайт,

Диссертацияда изденүүчүнүн бир канча илимий натыйжасы, тыянактары жана корутундусу, жаңылык даражасы аныкталган.

1- натыйжа, салыштырмалуу жаңы, Кыргызстандын жогорку окуу жайларында “Манас” таануу курсун окуу дисциплинасы катары теориялык жана методикалык жактан алгачкы ирет негизделгендиги.

2- натыйжа, “Манас” таануу курсунун максат-милдеттери, мазмундук өзөгү, окутуу формалары менен каражаттары илимий-методикалык жактан алгачкы жолу такталгандыгы.

3- натыйжа, жогорку окуу жайдарында “Манас” таануу курсун окуп-үйрөнүүнүн заманбап технологиясынын иштелип чыккан, аны окутуунун адабий-теориялык, педагогикалык-дидактикалык жана методикалык принциптери, ыкмалары, методдору, формазары жана каражаттары аныкталгандыгы.

4- натыйжа, “Манас” таануу курсунун иштелип чыккан технологиясын ушул дисциплинаны окуп-үйрөнүүнү мындан ары өркүндөтүүнүн келечектүү концепциясы иштелип чыккандыгы.

5- натыйжа, “Манас” таануу курсун окутууга арналган иш-чаралар алгачкы ирет Кыргыз Республиканын жогорку окуу жайларында практикалангандыгы.

Диссертациянын жыйынтыктары Кыргыз Республикасынын жогорку окуу жайларында “Манас” таануу курсун окутуп жаткан окутуучуларга практикалык жардам бермекчи. Изилдөөдөн келип чыккан корутунду менен сунуштар “Манас” таануу боюнча жазыла турган окуу китептерин, методикалык колдонмолорду, окуу программаларын мазмунун жакшыртууда таяныч база боло азат. Курсту-өздөштүрүүдө студенттерге курстук, дипломдук иштерди кылууга, магистрдик жана кандидаттык диссертацияларды жазууда окутуучуларга, изденүүчүлөргө адабий-теориялык, педагогикалык-методикалык багыт берет.

Республиканын жогорку окуу жайларында “Манас” таануу курсун окутуунун мазмунун, формаларын жана каражаттарын иштеп чыккандыгы, аны окутуунун натыйжалуу методикалык ыкмаларын, технологияларын сунуш кылгандыгы; окутуунун салттуу ыкмаларынын негизинде салтка айланбаган заманбап сабактардын, инновациялык жана интерактивдүү окутуу технологиялары иштелип чыгып, аларды практикага сунушталгандыгы; иштелип чыккан ыкмалардын натыйжалуулугу педагогикалык эксперимент аркылуу сыноодон өткөрүлгөндүгү, илимий иштин изилдөө багыты боюнча жыйынтыктардын, сунуштардын апробацияланышы жана тастыкталышы диссертанттын жеке салымы катары каралат. Диссертация белгиленген проблема боюнча ички

биримдикке ээ жана бир катар жаңы илимий натыйжаларды жана жоболорду алып чыккан. Бул изденүүчүнүн кыргыз педагогикасына кошкон жеке салымын тастыктайт.

Изденүүчү Зулпуев Ашим "Жогорку окуу жайларында "Манас" таануу курсун окутуунун илимий-методикалык негиздери" аттуу 13.00.02 - окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (кыргыз адабияты) адистиги боюнча педагогика илимдеринин доктору окумуштуулук даражасын изденип алуу учун жазылган диссертациялык иши бардык компоненттери боюнча авторефераттын мазмунуна негизинен дал келет. Авторефераттын кыргыз, орус жана англис тилдериндеги резюмеси бар.

Изилдөөнүн мазмуну боюнча жарыяланган эмгектери саны жана сапаты жагынан КР Жогорку Аттестациялык комиссия талап кылган норма үчүн жетиштүү. Автордун илимий-методикалык эмгектери изилдөөнүн негизи теориялык жоболорун жана практикалык сунуштарын толугу менен өз ичине камтыйт.

Жалпысынан алганда жакшы жазылган диссертациялык жумушта айрым кемчиликтер бар экендигин көрүүгө болот:

1. Изденүүчү илимий ишиндеги жалпы теориялык бөлүмүндө башка Республикалардагы ушундай элдик эпостор тууралуу да маалымат бере кетсе болмок;

2. Кыргыз элинин "Манас" эпосун окутуу менен гана чектелбестен, башка элдердин эпосторун окуп-үйрөнүүдөгү азыркы абалы, алардын таалим-тарбиялык маани-маңызы менен салыштырып кетсе, доктордун бул изилдөөнүн илимий тыянактары дагы да кенен болмок.

Бирок, аталган бул кемчиликтер диссертациянын негизги мазмунуна эч кандай таасир этпейт.

Зулпуев Ашим Зулпуевичтин доктордук диссертациясын өз алдынча аткарылган жана бүткөрүлгөн, түзүлүшү менен мазмуну толук изилдөө деп белгилөөгө болот. Изилдөөнүн мазмуну жана андагы алынган жыйынтык ЖАКтын жобосунда көрсөтүлгөн критерийлерге толугу менен жооп берет.

Жалпысынан алганда, изденүүчү Зулпуев Ашим Зулпуевичтин "Жогорку окуу жайларында "Манас" таануу курсун окутуунун илимий-методикалык негиздери" аттуу 13.00.02 — окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (кыргыз адабияты) адистиги боюнча педагогика илимдеринин доктору окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган диссертациялык иши Кыргыз Республикасынын Жогорку аттестациялык комиссиясынын диссертациялык изилдөөлөргө коюлуучу талаптарына ылайык келет, ал эми Ашим Зулпуевичтин 13.00.02 - окутуунун жана тарбиялоонун

теориясы менен методикасы (кыргыз адабияты) адистиги боюнча педагогика илимдеринин доктору окумуштуулук даражасын алууга татыктуу деп эсептейм.

Оппонент:

К К. Б. Йулдошев, педагогика илимдеринин доктору, профессор.

*Дата поступления
отзыва в ДС Д 13.20.623
14.09.2014
Уч секр ДС*

И. А. Арабаев ДК
И. А. АРАБАЕВ
НАЦИОНАЛЬНЫЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМ. И. А. АРАБАЕВА
КОЛ ТАМГАСЫН ТАСТЫКТАЙМЫЗ
ПОДПИСЬ ЗАВЕРЯЮ